

چالش‌های ازدواج با فرد مبتلا به شخصیت مرزی

مؤلف

بهاره مسعودی

روان آگاه

محتوا

۱۱.....	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۱۴.....	ویژگی‌های شخصیت
۱۷.....	عوامل تعیین‌کننده شخصیت
۱۸.....	۱- وراثت
۱۸.....	۲- محیط
۱۹.....	۳- موقعیت
۱۹.....	عوامل درک شخصیت
۱۹.....	الف) نورروز گرایی
۲۰.....	ب) برون‌گرایی
۲۱.....	پ) توافق پذیری
۲۱.....	ت) تجربه پذیری
۲۲.....	ج) باوجدان بودن
۲۲.....	نظریه‌های عاملی شخصیت و عوامل بنیادین آن
۲۶.....	مکاتب شخصیت‌شناسی
۲۶.....	الف) مکتب روان‌پویایی
۳۰.....	ب) مکتب روان‌شناسی و روان‌پزشکی اجتماعی

- ج) مکتب رفتارگرایی ۳۲
- د) نظریه یادگیری اجتماعی - شناختی - رفتاری آلبرت بندورا ۳۳
- ه) مکتب کل‌گرایی (گشتالت) ۳۳
- ر) مکتب انسان‌گرایی ۳۴
- ز) مکتب هستی‌گرایی ۳۶
- دیدگاه‌های شخصیت ۳۷
- دیدگاه روانکاوی ۳۷
- دیدگاه پدیدار شناختی ۳۹
- دیدگاه رفتاری ۳۹
- دیدگاه گرایشی ۴۰
- دیدگاه شناختی ۴۱
- دیدگاه تیپ شناختی ۴۲
- دیدگاه اجتماعی - شناختی ۴۳
- دیدگاه صفات ۴۴

فصل دوم: اختلال شخصیت مرزی ۴۷

- مروری بر تاریخچه شکل‌گیری اختلال‌های شخصیت ۴۸
- ملاک‌های تشخیصی کلی برای اختلال شخصیت بر اساس DSM-IV ۵۱
- طبقه‌بندی اختلال‌های شخصیت ۵۲
- اختلال‌های شخصیت خوشه الف ۵۲
- اختلال‌های شخصیت خوشه ب ۵۳
- اختلال‌های شخصیت خوشه ج ۵۴
- اختلال‌های شخصیت «به گونه دیگر مشخص نشده» ۵۵
- اختلال شخصیت مرزی ۵۶
- چشم انداز تاریخی اختلال شخصیت مرزی ۵۷

۵۸	..... مفهوم سازی‌های مختلف از اختلال شخصیت مرزی
۶۰	..... توصیف علایم بالینی اختلال شخصیت مرزی
۶۱	..... ۱- اجتناب از رهاشدگی واقعی یا خیالی
۶۲	..... ۲- روابط بین فردی بی‌ثبات
۶۲	..... ۳- اغتشاش هویت
۶۳	..... ۴- تکانشگری
۶۴	..... ۵- رفتارهای خودکشی و جرح خویشتن
۶۵	..... ۶- بی‌ثباتی عاطفی
۶۵	..... ۷- احساس‌های مزمن پوچی و بی‌حوصلگی
۶۶	..... ۸- مشکل در کنترل خشم
۶۶	..... ۹- علایم پارانوئیدی و تجزیه‌ای گذرا
۶۷	..... همه‌گیر شناسی اختلال شخصیت مرزی
۶۷	..... سیر و پیش‌آگهی
۶۹	..... تشخیص افتراقی
۶۹	..... BPD و اسکیزوفرنیا
۶۹	..... اختلال شخصیت مرزی و افسردگی
۷۰	..... اختلال شخصیت مرزی و اختلال دو قطبی
۷۲	..... اختلال شخصیت مرزی و سایر اختلالات شخصیت
۷۲	..... سبب شناسی اختلال شخصیت مرزی
۷۳	..... ۱- غفلت و وقایع تروماتیک دوران کودکی
۷۵	..... ۲- مدل مسیرهای چندگانه زانارینی و فرانکنبورگ
۷۶	..... ۳- نظریه روابط موضوعی کرنبرگ
۷۸	..... مفهوم همبودی اختلال‌های روانی
۸۰	..... همبودی اختلال شخصیت مرزی با اختلال‌های روانی
۸۴	..... درمان‌های اختلال شخصیت مرزی

- ۱- درمان روان پویایی ۸۵
- ۲- درمان بین فردی ۸۵
- ۳- درمان‌شناختی ۸۶
- ۴- طرحواره درمانی ۸۶
- ۵- درمان دارویی ۸۷
- ۶- رفتار درمانی جدلی (DBT) ۸۸
- ۷- دیالکتیک (منطق جدلی) ۸۸

فصل سوم: ازدواج با فرد مبتلا به شخصیت مرزی ۹۱

- فرد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی چه ویژگی‌هایی دارد؟ ۹۱
- خطرات ازدواج با فرد مرزی ۹۳
- ترس و وحشت در زندگی مشترک ۹۳
- خطرات جانی ۹۳
- فرآیند جدایی بسیار دشوار ۹۳
- عدم وجود ثبات در زندگی مشترک ۹۴
- خانم‌ها بیشتر دچار اختلال شخصیت مرزی می‌شوند یا آقایان؟ ۹۴
- اختلال شخصیت مرزی و آسیب‌های ازدواج و طلاق ۹۵
- رابطه اختلال شخصیت مرزی و ازدواج ۹۶

فصل چهارم: راهبردهای مقابله با همسر مبتلا به اختلال شخصیت مرزی ۱۰۱

- نکات مهم در ارتباط با همسر با اختلال شخصیت مرزی ۱۰۱
- اختلال شخصیت مرزی و طلاق ۱۰۴
- مشکلات ازدواج با فرد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی ۱۰۴
- چطور محیط خانه را سازمان‌دهی کنیم؟ ۱۰۵

- اگر تهدید کردند که به خود آسیب می‌زنند چه کنیم؟ ۱۰۶
- چگونه می‌توانیم در زمان بحران، ارتباط کارآمدی با آنها برقرار کنیم؟ ۱۰۷
- اثرات ازدواج با فرد دارای اختلال شخصیت مرزی ۱۰۷
- حفظ یک رابطه سالم با فرد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی ۱۱۰

منابع ۱۱۳

فصل اول

کلیات و مفاهیم

شواهد پژوهشی نشان می‌دهد ویژگی‌های شخصیتی انسان‌ها پیش‌بینی‌کننده رفتارها و حالات پرخاشگرانه آنها است. در زبان روزمره مردم یکدیگر را با عباراتی مانند «بسیار باشخصیت» یا «دارای شخصیت خوب» توصیف می‌کنند. معمولاً این راهی است برای بیان این مطلب که فرد موردنظر مجموعه‌ی متنوعی از رفتارهای جالب‌توجه اجتماعی را از خود نشان می‌دهد؛ اما در زبان یک روان‌شناس گفتن اینکه شخص از شخصیت «بیشتر» یا «کمتر» برخوردار است، کاملاً بی‌معنی خواهد بود. تعریف دیگر از شخصیت که می‌توان نام برد و از کارهای تحقیقاتی نشأت گرفته است تعریف کتل است: شخصیت آن چیزی است که رفتار را در یک موقعیت معین و با یک حالت عاطفی معین تعیین می‌کند.

مفهوم اصلی و اولیه شخصیت، تصویری صوری و اجتماعی است و بر اساس نقشی که فرد در جامعه بازی می‌کند، ترسیم می‌شود؛ یعنی درواقع، فرد به اجتماع خود شخصیتی ارائه می‌دهد که جامعه بر اساس آن، او را ارزیابی می‌نماید. شخصیت را بر اساس صفت بارز، یا مسلط یا شاخص فرد نیز تعریف کرده‌اند و بر این اساس است که افراد را دارای شخصیت برون‌گرا، درون‌گرا و یا پرخاشگر و امثال آن می‌دانند. از شخصیت تعریف‌های متعدد و گوناگونی را ارائه کرده‌اند که به‌طور نمونه به چند مورد اشاره

می‌شود: شخصیت را مجموعه‌ای از ویژگی‌ها و تمایلات نسبتاً پایدار می‌دانند که مشترکات و تفاوت‌ها را در رفتار روانی (تفکرات، احساسات و اقدامات) افراد را که دارای استمرار زمانی است، مشخص می‌سازد و ممکن است در همان لحظه اول به‌آسانی به‌عنوان پیامد مجرد فشارهای اجتماعی و زیستی درک نشود. از نظر مورفی^۱ و شافر^۲ شخصیت مجموعه‌ای از خصایص شخص یا اشخاص است که الگوهای پایدار پاسخ به موقعیت‌ها را تبیین می‌کند (آمیل و سارجنت^۳، ۲۰۲۱).

در لغت‌نامه وارن^۴ شخصیت به جنبه‌های عقلی، عاطفی، انگیزشی و فیزیولوژیک یک فرد گفته می‌شود. شخصیت، مجموعه‌ای از ویژگی‌های پایدار و بی‌نظیر نیز معرفی شده است که ممکن است در پاسخ به موقعیت‌های مختلف تغییر کند. شخصیت عبارت است از الگوهای نسبتاً پایدار صفات، گرایش‌ها یا ویژگی‌هایی که تا اندازه‌ای به رفتار افراد دوام می‌بخشد. در واقع بحث در حوزه شخصیت، بحث در مورد چرایی متمایز بودن افراد و منحصر به فرد بودن انسان‌ها و تأکید بر این است که چه ویژگی‌هایی رفتار را هدایت و کنترل می‌کند. با این تأکید شخصیت الگوهایی از ویژگی‌های درونی است که رفتار را شکل داده و نحوه بروز آن‌ها را تعیین می‌سازد. بدین ترتیب روی، شخصیت را ترکیبی از ویژگی‌های فیزیکی و ذهنی تعریف می‌کند که به فرد هویت می‌بخشد. به‌رغم تعاریف متعدد پژوهشگران، به‌طور کلی می‌توان شخصیت را مجموعه‌ای پویا و سازمان‌یافته‌ای از خصوصیات دانست که به طرز منحصر به فردی بر شناخت و افکار، انگیزه‌ها و رفتار شخص در موقعیت‌های مختلف تأثیر می‌گذارد. شخصیت، الگوهای معینی از رفتار و شیوه‌های تفکر است که نحوه سازگاری شخص را با محیط تعیین می‌کنند. هنگامی که درباره رفتار بحث می‌کنیم به شخصیت اجتماعی اشاره داریم، یعنی به آن قسمت از «شخص» که دیگران می‌بینند و می‌شنوند، همان تصویری که شخص از خودش به دنیا

---

۱ Murphy

۲ Shaffer

۳ Barak, A. & King, S.

۴ Waren

عرضه می‌کند. شخصیت اجتماعی هر کس شامل حرکات و اطوار ظاهری (مثل طرز سخن گفتن و نحوه را رفتن)، خلق و خوی کلی (روی هم‌رفته خوش خلق یا بدخلق بودن) و نحوه واکنش در برابر شرایط تهدیدکننده و همچنین نگرش‌های مشاهده‌شده و بسیاری از واکنش‌های دیگر وی است. با این حال، شخصیت دارای جنبه خصوصی و نا آشکاری نیز می‌باشد. جنبه خصوصی شخصیت شامل تخیلات، تفکرات و تجاربی است که شخص نمی‌خواهد دیگران را در آنها سهیم کند. از آنجایی که شخصیت خصوصی به‌دشواری قابل مطالعه است لذا روان‌شناسان توجه خود را به مطالعه شخصیت اجتماعی متمرکز کرده‌اند (هادی زاده، ۱۳۹۴).

شخصیت هر فرد، کل خصایص بدنی، ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی، اعم از موروثی یا اکتسابی است که او را به‌طور آشکار از دیگران مشخص می‌کند. شخصیت شامل آنچه فرد امروز هست و آنچه امیدوار است بشود، می‌باشد. پس هر صفتی که فرد را از افراد دیگر ممتاز می‌کند، جنبه‌ای از شخصیت او را تشکیل می‌دهد. شخصیت، عبارت است از مجموعه‌ای از صفات و ویژگی‌های شخص است که می‌تواند برای مقایسه اشخاص با یکدیگر مورد استفاده قرار گیرد. شخصیت عبارت است از مجموع صفات جسمانی، عقلانی، هیجانی و ارادی فرد و تعامل با این عوامل است که به‌وسیله ظاهر، رفتار، عادات و روابط با دیگران آشکار می‌شود. این ویژگی‌ها باعث می‌شوند شخص به‌عنوان موجودی کاملاً متمایز، شناخته شود. تعاریف بسیاری از شخصیت ارائه شده است که می‌توان به‌طور کلی آن‌ها را به چهار دسته تقسیم کرد:

- تعاریفی که روی فردیت و یگانگی افراد تأکید می‌کنند، در این تعاریف شخصیت شامل خصوصیتی است که افراد را از یکدیگر متمایز می‌نماید.
- تعاریفی که بر ساختارها و سازه‌های درونی و فرضی تأکید می‌ورزند، در این گونه تعاریف رفتارهای آشکار بخش کمی از تعریف را تشکیل می‌دهد، در این مفهوم شخصیت شامل انتزاع‌هایی است که از رفتارهای آشکار و مشاهدات رفتاری اخذ شده است.

- تعاریفی که روی تاریخچه‌ی زندگی و مراحل رشد تأکید دارند که در این دیدگاه، شخصیت حاصل رویدادهای درونی و بیرونی است. رویدادهای درونی شامل آمادگی‌های ژنتیکی و بیولوژیکی است و رویدادهای بیرونی، تجربیات اجتماعی و رویدادهای محیطی را در برمی‌گیرد.
- درنهایت در تعاریفی که بر الگوهای رفتار تأکید دارند، فرض می‌شود که شخصیت به‌طور نسبی در طی زمان ثابت مانده است و تداوم پیدا می‌کند. این ثبات در الگوهای رفتاری از مکانی به مکان دیگر و از زمانی به زمان دیگر ثابت باقی می‌ماند (آتش روز و همکاران، ۱۳۸۷).

ویژگی‌های شخصیت

تعدادی از ویژگی‌های شخصیتی خاص که می‌توانند تعیین‌کننده رفتار فرد در سازمان باشند، در قالب یک گروه خاص و ممتاز از بقیه مشخص شده‌اند. نخستین گروه، مربوط به مکانی است که انسان تصور می‌کند آن مرکز هندسی کنترل رفتار در زندگی را دارد. سایر گروه‌ها عبارت‌اند از؛ قدرت‌طلبی، ماکیاولی‌گری، عزت‌نفس یا مناعت طبع و میل به خطرپذیری، ما این ویژگی‌ها را به‌صورتی خلاصه ارائه می‌کنیم و نقش آنها را در توجیه و پیش‌بینی رفتار کارمند بیان می‌نماییم. خوشه‌های کلی از اختلال‌هایی شخصیت، بر اساس ویژگی‌های مشترک یا بارز این اختلال‌ها معرفی شده است. ویژگی خوشه «آ»، ایده‌ها و رفتارهای عجیب و نامتعارف. ویژگی اختلال‌های خوشه «ب» رفتارهای نمایشی است. در خوشه «ب» چهار اختلال وجود دارد که این اختلال‌ها تحت عنوان اختلال شخصیت ضداجتماعی، نمایشی، خودشیفته و مرزی مشخص می‌شود. اختلال شخصیت ضداجتماعی، با رفتار ضداجتماعی، فریب‌کاری، رفتار تکانشی، تحریک‌پذیری پرخاشگری و فقدان احساس پشیمانی مشخص می‌شود. اختلال شخصیت خودشیفته، با الگوی فراگیر بزرگ‌منشی، نیاز به تحسین، فقدان همدلی و رشک شدید و اختلال شخصیت نمایشی، با ویژگی‌های خود مهیج سازی فراگیر، هیجان‌های افراطی و اختلال شخصیت مرزی با بی‌ثباتی عاطفی، خود پنداره و روابط بین فردی ضعیف و نیز